

31.3.2020

KORONAVIRUSTARTUNTOIHIN VARAUTUMINEN JA ASIAKKAIDEN TARPEISIIN VASTAAMINEN KOTIIN ANNETTAVISSA PALVELUISSA

Kuntien on turvattava asiakkaiden oikeus saada tarvitsemansa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut yksilöllisiä tarpeita vastaavasti. Asiakkaiden suojaaminen ja muun hoidon ja huolenpidon jatkuvuuden sekä hyvinvoinnin ja toimintakyvyn turvaaminen ovat osa kotihoidon ja muiden kotiin annettavien palvelujen normaalia toteuttamista, jota on jatkettava poikkeusoloissakin. Tämä koskee myös esimerkiksi asiakkaan kotona tapahtuvaa kuntoutusta.

Lähikontakteja on tarpeen rajoittaa myös kotiin annettavissa palveluissa, koska koronaviruksen tiedetään tarttuvan niiden välityksellä. Jos iäkkään tai muun riskiryhmään kuuluvan henkilön palvelujen järjestämiseksi on mentävä hänen kotiinsa, on noudatettava tätä ohjeistusta.

Riskiryhmiin kuuluu iäkkäiden, yli 70-vuotiaiden henkilöiden lisäksi pitkäaikaissairaita ja vammaisia henkilöitä. Ryhmiin luetaan näiden lisäksi henkilöt, joilla on sellainen vakava perussairaus tai vamma, joka merkittävästi huonontaa keuhkojen tai sydämen toimintaa tai elimistön vastustuskykyä. Ohjeistus koskee soveltuvin osin myös riskiryhmiin kuuluvien lasten ja nuorten kotiin annettavia palveluja.

Kuntien on koronaepidemian aikana laadittava toimintaohjeet omaishoitajille, henkilökohtaista apua saaville ja henkilökohtaisen avun työntäjille sekä tiedotettava niistä aktiivisesti. Ohjeet on laadittava viranomaisviestinnän pohjalta. Ohjeessa on kiinnitettävä erityistä huomiota niihin tilanteisiin, joissa avustaja tai omaishoitaja sairastuu.

Työnantajan velvollisuutena on antaa henkilökunnalle selkeä ja tarkoituksenmukainen ohjeistus tartunnan torjunnassa noudatettavista toimenpiteistä. Kotihoidon työntekijöiden pitää antaa asiakkaille ohjausta hygienia-asioissa ja viruksilta suojautumisessa. Omaisille ja läheisille on annettava selkeä ohjeistus ja tiedotettava hygieniasta sekä toimenpiteiden sisällöstä ja syistä.

Kaikissa kotiin annettavissa palveluissa on ensisijaisen tärkeää, ettei työskennellä sairaana ja huolehditaan käsihygieniasta, käsienpesusta vedellä ja saippualla sekä alkoholipitoisen käsihuuhteen käytöstä.

Kotiin annettavissa palveluissa pyritään siihen, että sama(t) työntekijä(t) hoitavat samoja asiakkaita tartuntatautiriskin minimoimiseksi. Samoin varmistetaan, että jokaiselle asiakkaalle on nimetty omatyöntekijä. Asiakkaalla pitää olla tiedossaan puhelinnumero, johon voi ottaa yhteyttä.

Kotihoidossa on käytettävä koronavirusepidemian aikana hengityssuojainta asiakkaan suojaamiseksi mahdolliselta henkilökunnan kantamalta taudilta. Terveiden ja oireettomien asiakkaiden kanssa voidaan käyttää kertakäyttöistä kirurgista suu-nenäsuojusta tai pestävää kankaista suojainta, esimerkiksi huivia. Kankaista suojainta käytetään vain kerran, ja se pestään tai hävitetään käytön jälkeen. Kankaisten suojausten käytöstä ja desinfioinnista on annettava henkilökunnalle ohjeet. Riskiryhmiin kuuluvien vammaisten henkilöiden henkilökohtaisen avun osalta toimitaan samoin.

Hengitystieinfektioon sairastunutta potilasta hoidettaessa tai henkilökohtaista apua annettaessa on käytettävä kirurgista suu-nenäsuojusta, suojakäsineitä sekä suojatakia tai esiliinaa. Henkilöstön on kaikissa tilanteissa kiinnitettävä tehostetusti huomiota mahdollisen koronavirustartunnan havaitsemiseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Kuntien on varmistettava, että omaishoidon ja henkilökohtaisen avun varassa olevien henkilöiden hoito ja apu jatkuvat, vaikka omaishoitaja, omaishoidossa oleva henkilö, avustettava tai avustavat henkilöt sairastuisivat koronavirusinfektioon. Kuntien on ennakolta suunniteltava, missä ja miten omaishoidon ja henkilökohtaisen avun varassa olevien henkilöiden tarvitsemasta avusta ja tuesta huolehditaan, jos heidän tarvitsemansa palvelun toteuttaminen kotona käy syystä tai toisesta mahdottomaksi. Henkilökohtaisen avun palvelun osalta kunnan on huolehdittava, että avustajien sijaisjärjestelyihin on varauduttu ja että sijaistamistilanteet hoituvat asianmukaisesti.

Henkilökohtaisen avun työnantaja vastaa henkilökohtaisten avustajien työturvallisuudesta ja koronavirusepidemian vaatimista varotoimista. Jos henkilökohtaisen avun saaja on itse työnantaja, kunta korvaa vammaispalvelulain mukaan työsuhteesta aiheutuvat kulut työnantajana toimivalle henkilökohtaisen avun käyttäjälle. Vallitsevissa poikkeusoloissa suojavälineitä ei ole kuitenkaan aina helposti saatavilla. Kunnan on huolehdittava, että henkilökohtaisten avustajien työnantajina toimivilla vammaisilla henkilöillä on käytettävissä tarvittavia suojavälineitä vastaavasti kuin kotihoidossa.

Poikkeusoloissa kotihoidon ja kotipalvelujen asiakkaiksi hakeutuu säännöllisten asiakkaiden lisäksi iäkkäitä, muita riskiryhmiin kuuluvia ja karanteenissa tai eristyksissä olevia henkilöitä. He selviytyvät normaalioloissa omatoimisesti, mutta tarvitsevat poikkeusoloissa apua etenkin ruokakaupassa ja apteekissa asioinnissa. Heidän palvelutarpeensa arvioidaan yksilöllisesti. Mikäli muita keinoja, kuten omais- ja vapaaehtoisapua ja ruoan kotiinkuljetuspalveluja ei ole käytettävissä, kunnan tehtävänä on turvata tarvittavat kotipalvelun tukipalvelut esimerkiksi ostopalveluina tai palvelusetelillä.

Ohjeistuksen perustana on tartuntatautilain (1227/2016) velvoite ryhtyä tartuntojen leviämisen estämiseen ja vähentämiseen liittyviin toimenpiteisiin.

Lisätietoja:

lääkäiden palvelut: Neuvotteleva virkamies Satu Karppanen, etunimi.sukunimi@stm.fi

Vammaispalvelut: Lakimies Kirsi-Maria Malmund, etunimi.sukunimi@stm.fi

Omaishoito: Neuvotteleva virkamies Anne-Mari Raassina, etunimi.sukunimi@stm.fi